

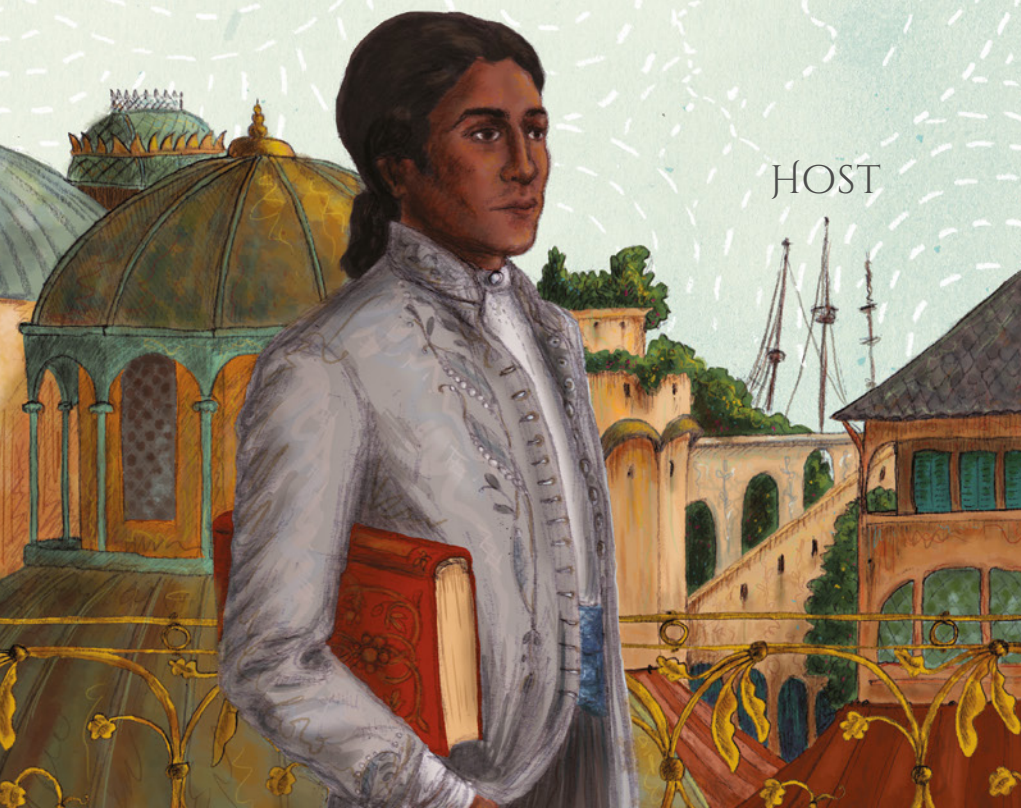
SOFIA SAMATAROVÁ

# CIZINCEM V OLONDRII

Kéž svět pozná tuto oslnivou a dokonale propracovanou fantasy. Román Sofie Samatarové je vzrušujícím epickým dobrodružstvím i láskyplným vyobrazením toho, co znamená žít prostřednictvím příběhu, poezie a jazyka. Píše jako dědička Ursuly K. Le Guinové a Gena Wolfa.

KELLY LINKOVÁ

HOST



Vychází s finanční podporou Ministerstva kultury ČR

Copyright © 2013 Sofia Samatar, by arrangement with Small Beer Press,

CookeMcDermid, and Kristin Olson Literary Agency

Originally published in English by Small Beer Press

Cover illustration © 2013 by Kathleen Jennings (kathleenjennings.com)

Map © 2013 by Keith Miller

Translation © Jakub Němeček, 2023

Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2023 (elektronické vydání)

ISBN 978-80-275-1717-6 (PDF)

ISBN 978-80-275-1718-3 (ePUB)

ISBN 978-80-275-1719-0 (MobiPocket)

## I

# DĚTSTVÍ V TJOMU

Jelikož jsem byl v Olondrii cizincem, netušil jsem nic o nádheře tamních pobřeží ani o Bainu, přístavním městě, jehož světla a barvy se vlévají do oceánu jako záplava růží. Nevěděl jsem, jak rozlehlá jsou bainská tržiště s kořením, kde obchodníci jsou jako zpití vůněmi, nikdy jsem neviděl plout ranní mlhy nad povrchem zeleného Illounu, o němž zpívají básníci. Nikdy jsem neviděl ženu s drahokamy ve vlasech, nepozoroval měděný lesk kupolí ani nestál na melancholických jižních plážích, když vítr přináší smutek od moře. Hluboko ve Fajaleithu, v Zemi vín, je světlo tak čisté, že se vám z něj zastaví srdce: tomuto světlu místní říkají „dech andělů“; léčí prý sklíčenost a churavé plíce. Ještě dál pak leží Balinfeil, kde během zimních měsíců nosí lidé čapky z kožešin bílých veverek, zatímco během těch letních prý krajem putuje bohyně Láska a zemi pokrývá koberec okvětních plátek mandloní. Avšak o ničem z toho jsem nevěděl vůbec nic. Znal jsem jen ostrov, kde si má matka v září rákosové svíčky olejovala vlasy a děsila mě příběhy o Duchu bez jater, jehož sandály při chůzi pleskají, protože má chodidla obrácená dozadu.

## II

Jmenuji se Dževik. Pocházím z modré, mlhavé vesnice Tjom na západní straně Tinimavetu, jenž patří k Čajovým ostrovům. Z Tjomu, z nejvyšších zdejších útesů, může člověk při mimořádně jasné obloze zahlédnout zelené pobřeží Džievu; avšak když prší a všechno světlo pohltí těžké mraky, je Tjom tou nejosamělejší vesnicí na světě. Do Pitotu, nejbližší další vesnice, je to tři dny cesty na ostrovním oslu, a dostat se do přístavu Dinivolim na severu, to si žádá nejméně čtrnáct dnů putování ve spalujícím vedru. V Tjomu, uprostřed otevřeného nádvoří, stojí dům mého otce, prostorná budova ze žlutého kamene s velkým klenutým vjezdem zdobeným převislými rostlinami, plochou střechou a devíti stinnými pokoji. A poblíž, stranou vesnice, v údolí nasáklém deštěm, kde hnědí oslící hýkají vyčerpáním, kde květiny sesychají a rozplývají se v žáru, měl můj otec rozlehlou pepřovou plantáž.

Tato plantáž byla zdrojem otcova bohatství a umožnila mu držet si majestátní dům, zachovat si postavení ve vesnické radě a nosit hůl zdobenou rudou barvou. V horkém oparu voněly bujné zelené pepřové keře vlhkým a čpavým dechem hojnosti; otec míval ve zvyku hníst vyschlá zrna mezi prsty, aby mu konečky prstů voněly po zlatě. Ale jestliže byl v jednom ohledu bohatý, v jiném byl chudý: v domě byly jen dvě děti a roky po mém narození plynuly bez naděje na další; z této nepřízně osudu obvykle obviňovali sloního boha. Matka říkala, že sloní bůh je žárlivý a má otci za zlé náš nádherný dům a úrodnou půdu; já však vím, že se ve vesnici šeptalo, že můj otec prodal slonímu bohu své nenarozené děti. Vídal jsem, jak se kolemjdoucí u našeho domu poštuchovali a říkali: „Za tenhle palác zaplatil sedmi dětmi.“ A někdy naši dělníci zpívali zlomyslnou píseň *Tady je země plná malých kostiček*. Ať už bylo důvodem cokoli, otcova první žena nikdy nepočala a ta druhá, moje matka, porodila jen dvě děti: mého staršího bratra Džoma a mě. Jelikož první otcova žena neměla žádné dítě, říkali jsme „matko“ vždycky jí, anebo jsme ji oslovovali zdvořilým titulem *eti-donvati*, „manželka mého otce“. Na slavnosti nás doprovázela ona, upjatě a pohrdavě, vlasy stočené

do dvou černých kotoučů nad ušima. Naše pravá matka žila spolu s námi v našem pokoji a můj otec a jeho manželka jí říkali „chůva“. My děti jsme jí říkali prostě jménem, které nosila od dívčích let: Kiavet, což znamená „jehla“. Měla kulatý obličej, byla půvabná a nenosila boty. Vlasy jí volně splývaly na záda. Večer, když si vlasy olejovala, nám vyprávěla pohádky a lechtala nás racčím pírkem.

Každé ráno, než nás poslali za otcem, považovala otcova manželka za svou povinnost nás prohlédnout. Měla nemilosrdné prsty a při svém pátrání po nedokonalostech nám je strkala do uší a do úst; šňůrky u kalhot nám krutě utahovala a vlasy nám uhlazovala pomocí vlastních slin. V podlouhlém obličejí se jí neustále zračil pečlivě ovládaný vztek, celým tělem vyjadřovala porážku a prohru a zatrpklá byla už ze zvyku. Její plivance v našich vlasech páchly kysele jako dno jímký. Šťastný výraz jsem na její tváři spatřil jenom jedenkrát: to když začalo být jasné, že Džom, můj mírný, usměvavý starší bratr se nikdy nestane mužem, nýbrž stráví život mezi pomeřančovníky napodobováním ptačího zpěvu.

Úplně první vzpomínky na naše setkávání s otcem mám právě z pohnutých dob tohoto odhalení. Když nás záštiplná první manželka konečně přestala popohánět, odešli jsme vždycky s Džomem na provoněné nádvoří, ruku v ruce, na sobě oba tytéž lehké kalhoty a tytéž krátké vestičky s modrým vyšíváním. Na nádvoří byl chládek, byla tam spousta rostlin v květináčích a stín stromů. Koryto u zdi bylo plné vody, aby přilákalo zpěvné ptáky. Můj otec seděl v ratanovém křesle, dlouhé nohy natažené před sebou, holé paty obrácené vzhůru jako dva měsíce.

Poklekli jsme. „Dobré ráno, otče, jehož milujeme z celého srdce, tvé oddané děti tě zdraví,“ zamumlal jsem.

„A z celého srdce, a z celého srdce, a z celého srdce,“ řekl Džom a nervózně si pohrával se šňůrkami od kalhot.

Otec mlčel. Slyšeli jsme rychlý pohyb, jak se do koruny stromu snesl pták. Otec pravil svým lhostejným, těžkým hlasem: „Starší synu, tvůj pozdrav nebyl správně.“

„A milujeme ho,“ dodal Džom nejistě. Povedlo se mu přivázat si jednu šňůrku od kalhot k prstu. A jako obvykle z něho stoupal pach spánku, umaštěných vlasů a dávno zaschlé moči.

Otec si povzdychl. Naklonil se dopředu a křeslo zavržalo. Požehnal nám — dotkl se nás rukou na temeni —, což znamenalo, že můžeme vstát a pohlédnout na něj. „Mladší synu,“ pravil tiše, „který máme dnes den? A jaké modlitby se budou opakovat po západu slunce?“

„Dnes je *tavit* a modlitby budou modlitby kukuřičné kaše, marakui a novoluní.“

Otec mě pokáral, ať nemluví tak rychle, jinak si budou lidé myslet, že jsem nečestný, ale viděl jsem, že ho to potěšilo. Spadl mi kámen ze srdce, za bratra i za mě. Potom se mě ptal na celou řadu rozmanitých věcí: na směry větrů, na vlastnosti božstev, dával mi jednoduché početní úlohy, vyptával se mě na obyvatele ostrovů a na delikátní umění pěstování pepře. Stál jsem rovně, ramena tlačil dozadu a snažil se odpovídat okamžitě, ale přitom krotit svou nervózní touhu slova vyhrknout. Napodoboval jsem otcovu pomalou výslovnost a jeho přísnost majitele velkých pozemků. Bratrovi otec žádné otázky nekladl. Džom stál bez povšimnutí a šoupal sandály po kamenné dlažbě — jen občas, pokud na nádvoří přilétly holubice, velice tiše zašeptal: „Júú-ú.“ Po dlouhé době nám otec opět požehnal a my ruku v ruce uprchli do zadních pokojů v domě. A já si s sebou nesl obraz otcových očí — mazaných, cynických a plných smutku.

Zpočátku, když otec viděl, že Džom nedokáže odpovídat na jeho otázky, a dokonce ho ani patřičně pozdravit, reagoval se záměrnou a nadutou zuřivostí býka. Vyhrožoval mu, a když ani výhrůžky nedokázaly bratrovi zatvrzelou neschopnost vyléčit, nechal ho na kousku písčité půdy za domem ztlouct dvěma dělníky z pepřových plantáží, dvěma muži s tupým pohledem. Výprask jsem strávil v našem setmělém pokoji a seděl přitom matce na klíně. Tiskla mi ruce na uši, abych neslyšel bratrův hlasitý, nechápaný řev. Představoval

jsem si, jak se Džom válí po zemi a rukama si kryje zaprášenou hlavu, zatímco na něj dopadají rány tlustých klacků, a můj otec to celé s netečnou tváří sleduje z křesla... Potom nám Džoma vrátili, zkrvaveného, se spoustou modřin a s vytržštěnými očima, a moje matka běhala sem a tam pro obvazy a po tvářích jí tekly slzy jako hrachy. „To je omyl,“ vzlykala. „Je přece jasné, že je to dítě divokého prasete.“ Tvář ve světle svíčky měla zkrivenou pláčem a lesklou slzami, pohyby roztržité. Ten večer mi nevyprávěla pohádky, ale sedla si na kraj postele, sevřela mi ramena a tlumeným, vášnivým hlasem mi vysvětlovala, že Džomovým otcem je bůh divokých prasat; že duše dětí tohoto boha jsou krásnější a něžnější než obyčejné duše a že naší povinností na světě je pečovat o ně s pokorou, již prokazujeme posvátným zvířatům. „Jenomže tvůj otec ho zabije,“ dodala a hleděla sklíčeně do temnoty. „Ten má v hrudi kámen. Nevyznává žádné náboženství. Je to tjomský barbar.“

Matka pocházela z Pitotu, kde ženy nosily ozdobné nákotníky z mušlí a vytrhávaly si obočí, a na její pevné náboženské postoje se v Tjomu pohlíželo jako na primitivní pitotské pověry. Otcova manželka se jí smála, protože matka pálila v malých hliněných miskách sušenou pískavici, což, jak otcova manželka pohrdavě podotkla, je něco, co v Tjomu neděláme už sto let. A vysmála se i mně, když jsem jí jednou ráno u snídaně v záchvatu vzteku řekl, že Džom je synem boha divokých prasat a má neposkvrněnou duši: „Duši prasete možná má,“ pravila, „ale to neznamená, že není idiot.“ Tohle drobné rouhání a vrásky kolem jejích úst dokazovaly, že je v dobré náladě. A dokud otec pátral po tom, jak Džoma z jeho mimořádné duše vyléčit, dobrá nálada otcovu manželku neopouštěla, pohybovala se rázně a chřípí měla mírně stažená radostí. Když přijeli doktoři z jihu, doktoři se strašlivými očima a dlouhými klobouky z opičí kůže, osobně jim podávala horkou datlovou šťávu v šálcích s jasně barevnou glazurou a usmívala se, hledíc do země. Jenže děsivá péče doktorů, po níž naskákaly bratrovi puchýře, byl jako omámený a plakal ze spaní, jeho zářivou duši nijak neovlivnila a jen mu

do něžných prasečích očí přimíchala stín hrůzy. Dům se naplnil puchem léčiv a moji postel přestěhovali do jiného pokoje. Od úsvitu do soumraku jsem slyšel tlumené bratrovo úpění, prokládané vřískotem. Za večerů matka klekávala a modlila se v malé místnůstce, kde v řadě na starodávném oltáři stály rodinné *džanut*, v jejichž moc doopravdy věřila jedině ona sama.

*Džut* je vnější duše. Ta moje se mi vzhledem nikdy nelíbila — měla široké čelo, na nohou drápy a kolem krku smotek sušeného konopí. Ostatní *džanut* byly podobné. Džomova, jak si vzpomínám, měla malý kabátek z červené kůže. Místnost, kde žily, ne o moc větší než šatník, byla cítit po spálených bylinkách a taky plísni. Jako většina dětí jsem se v určitém období *džanut* bál, protože se říkalo, že když na vás promluví vaše *džut*, smrt už je nedaleko, ale pak jsem zvolna přejal ležérní přístup Tjomských a ten rozptýlil můj strach, takže už jsem neprobíhal kolem místnosti s oltářem se zatajeným dechem a bušícím srdcem. Přesto mnou projelo podivné mrazení, když jsem do komůrky letmo nahlédl a spatřil v šeru matčiny bosé nohy a v hlubokém přítmí její klečící tělo. Modlila se. Věděl jsem, že se modlí za Džoma a možná i hledí malou postavičku v rudém kabátku, čímž utěšuje syna zvnějšku.

Nakonec však ony nešťastné dny skončily pro bratrovu duši vítězstvím. Doktoři odešli a odnesli s sebou i svůj otrěsný puch; manželka mého otce se vrátila k obvyklé zatrpklosti a moji postel odnesli zpátky do mého pokoje. Jediný rozdíl spočíval teď v tom, že Džom už nesesádal v učebně a nenaslouchal našemu soukromému učiteli, nýbrž se potuloval pod pomerančovníky na nádvoří a vyměňoval si zdvořilosti s ptáky.

Poté se otec začal hluboce a úzkostně zajímat o mě, svého jediného syna na tomto světě; neboť už nebylo pochyb, že se stanu jeho jediným dědicem a navážu na jeho obchody s Olondrií.

Jednou za rok, jakmile byl všechn pepř sklizen a usušen a uskladněn ve velkých hrubých pytlích, otec spolu se svým majordomem Stenem a se skupinkou služebníků podnikl cestu do Olon-



drie, na trhy s kořením v Bainu. Večer před jejich odjezdem jsme se vždy shromáždili na nádvoří, abychom se pomodlili za úspěch cesty a požádali otcova boha, černobílou opici, aby je v daleké a cizí zemi ochránil. Na matku tyto modlitby velice působily, neboť Olondrii nazývala Zemí duchů a zdržela se pláče jedině ze strachu, že by její slzy zapříčinily potopení lodi. Příštího dne časně zrána, po obvyklé snídani sestávající z kuřete pečeného na medu a ovoci, nám otec požehnal a pomalu, opíraje se o svou hůl, odkráčel do modré mlhy rozbřesku. Členové rodiny a domácí služebnictvo vyšli ven za ním, aby ho vyprovodili branou, za níž s pomocí tmavého a mlčenlivého Stena nasedl na tlustou mulu se sedlem z bílé kůže. Otec, před nímž šel pěšky Sten a vedl jeho mulu, tvořil čelo působivé karavany: za ním se lopotila skupinka sluhů nesoucích na ramenou dřevěná nosítka, jež byla vysoko naložená pytli s pepřem, a za těmi pochodoval oddíl houževnatých dělníků z plantáží vyzbrojených krátkými noži, luky a otrávenými šípy. Za nimi pak mladík vedl pár oslů nesoucích náklad proviantu a otcův stan a úplně poslední kráčel třetí osel s pytlem dřevěných hranolů, na něž bude otec znamenávat své transakce. Otcovy pestře barevné šaty, klobouk se širokou krempou a slaměný slunečník jste mohli zahlédnout ještě dlouho poté, co už se karavana proplétala mezi domy stíněnými mangovníky a poklidně sestupovala do údolí. Otec se nikdy neotočil a nepohlédl na nás, nikdy se nepohnul, jen se velice nepatrně na mule kolébal sem a tam. Proplouval ránem s elegancí velryby: lhostejný a nepředvídatelný.

Když se vrátil, rozházeli jsme po nádvoří ty nejslavnostnější květy, jaké na ostrově rostly, květy *tedietu*, jež pod nohama praskají jako jiskry a šíří kolem sebe kyselou vůni limetek. Dům byl plný návštěvníků a večer seděli na nádvoří starci, zachumlaní před vlhkým vzduchem do tenkých pokrývek, a popíjeli kokosovou pálenku. Otcova první manželka plakala v kuchyni a dohlížela na služebnictvo, moje matka si vyvázala vlasy do vysokého účesu zpevněného jehlicemi a můj otec, hrdý a po čtyřech měsících v cizí zemi neuvěřitelně

bohatý, pil s takovou náruživostí, že ho sloužící museli do ložnice odnést. V těchto dnech býval hovorný a sdílný. Tahával mě za uši a říkal mi „hnědá opice“. Vysedával celou noc u koše plného žhavých uhlíků a bavil starce severskými příběhy; nevázaně se smál, zakláněl hlavu a otíral si slzy z očí, a jednoho večera jsem ho viděl, jak na nádvoří líbá mou matku zezadu na šíji. A samozřejmě, vždycky přijel obtížen dary: pro starce měl sedla a kožené boty, pro své ženy hedvábí a parfém, pro Džoma a pro mě nádherné hračky. Byly tu hudební skříňky a malovaní dřevění ptáčci, kteří dovedli hopsat po zemi a poháněli se natažením kousku mosazi trčícího jim zpod křídel; byly tu krásné hračky v podobě zvířat, a lodě na hraní, úchvatně detailní a vybavené věrně vypodobeným lanovím a vesly a roztomilými malými námořníky. Dokonce nám přivezl skvěle namalovanou sadu *omi*, neboli „rukou“, složité a prastaré karetní hry olondrijské aristokracie, ačkoli ani otec, ani my jsme neměli nejmenší ponětí, jak ji hrát. I tak se nám malované karty líbily: Vychrtlý kůň, Mosazná věž. Za večerů jsem se vkrádal do haly vedoucí z jižního křídla na nádvoří, usedal tam za jednu orchidej zasazenou v květináči a naslouchal otcovu vyprávění, úžasnějšímu než dárky, o stupňovitých zahradách, opiu a bosých dívkách z domů rozkoše.

Jedné noci mě našel. Procházel kolem mě, ztěžka se belhal, a měsíční světlo ze zahrady mu umožnilo zahlédnout mou skrýš. Zavrčel, zastavil se, sáhl dolů a vytáhl mě na nohy. „Ach — otče —“ zalapal jsem po dechu a zašklebil se.

„Co tady děláš?“ udeřil na mě. „Co? Mluv!“

„Já byl — myslel jsem —“

„Ano, ano, bohové mě nenávidí. Dali mi zaostalé syny dva.“ Políček, který mi ušetřil, byl jen slaboučký — škulbl jsem sebou, ale spíš hrůzou.

„Jen jsem poslouchal. Chtěl jsem tě slyšet. Chtěl jsem slyšet o Olondrii. Půjdu hned do postele. Omlouvám se. Chtěl jsem slyšet, co budeš povídat.“

„Slyšet, co budu povídat.“

„Ano.“

Pomalu přikývl, ruce v bok, jeho plešatá hlava se na pozadí měsíčního světla v zahradě trochu pohnula. Tvář mu halila tma, dýchal nepřírozeně a rozvázně, jako by s něčím zápasil. Z každého jeho výdechu, pálícího kořalkou, mi slzely oči.

„Půjdu hned spát,“ zašeptal jsem.

„Ne. Ne. Chtěl jsi poslouchat. Velmi správně. Plantáž je tvým právoplatným dědictvím. Musíš se dozvědět o Olondrii. Musíš se učit.“

Projela mnou vlna úlevy. Třásla se mi kolena.

„Ano,“ pokračoval otec zadumaně. „Musíš to poslouchat. Ale nejprve, mladší synu, musíš ochutnat.“

Mé svaly, jež se právě uvolnily, se opět poplašeně napjaly. „Ochutnat?“

„Ochutnat.“ Chytil mě nahoře za rukáv košile a strkal mě před sebou do haly. „Ochutnat pravdu,“ mumlal a klopýtal. „Ochutnat ji. Ne, ven. Do zahrady. Tudy. Ano. Tady se poučíš.“

Zahrada zářila. Měsíční svit se odrážel od každého listu. V kuchyni světlo nebylo — všichni služebníci už šli spát. Vzhůru bude jediné Sten, a ten je asi na opačné straně domu, rozvázně sedí ve výklenku stranou nádvoří. Odtamtud uvidí, pokud starci budou něco potřebovat, ale neuslyší mě plakat, a i kdyby slyšel, jakmile zjistí, že jsem tu s otcem, neudělá pro mě nic. Herda do zad mě srazila k zemi a já se rozplácl jak široký, tak dlouhý mezi rajčatové keře. Otec se nade mne sklonil a zahalil mě svým stínem. „Kdo jsi?“

„Dževik z Tjomu.“

Z opačné strany domu se k nebi vznesl výbuch skřehotavého smíchu — to jeden ze starců pronesl vtip.

„Dobře,“ pravil můj otec. Dřepl si a přitom se kymácel, takže jsem se obával, že padne na mě. Potom mi přiložil ruku ke rtům. „Ochutnej. Jez.“

Rozetřel mi něco přes ústa. Hořká chuť, dusil jsem se jí. Byla to hlína. Ucukl jsem a vrtěl hlavou, ale on mě popadl vzadu za šíji. Vsunul mi mezi zuby tvrdé a neústupné prsty. „Ale ne. Tohle sníš. Tohle je tvůj život. Tvoje půda. Tahle země. Tjom.“

Bránil jsem se, ale nakonec jsem polkl, plakal jsem a dával se. A on celou tu dobu tiše vrčel: „Schováváš se, vplížíš se tam, abys slyšel o Olondrii. O zemi duchů a ďáblů. Kvůli tomuhle špehuješ vlastního otce, vlastní krev. Tak teď ochutnáš svoji půdu, abys ji znal. Kdo jsi?“

„Dževik z Tjomu.“

„Neplivej to. Kdo jsi?“

„Dževik z Tjomu!“

Za otcem se rozsvítilo světlo — někdo na něj zavolal z domu. Vztyčil se a já si rukou zaclonil oči před světlem. Ve dveřích stál jeden ze starců a držel na řetězu lucernu.

„Co se děje?“ zvolal nakřáplým, opilý hlasem.

„Nic. Chlapec nemohl spát,“ odvětil otec a vytáhl mě za loket na nohy.

„Zlé sny.“

„Ano. Teď už je v pořádku.“

Poplácal mě po rameni, pocuchal mi vlasy. Přelétly přes nás stíny, mraky přes měsíc.

## 2

# MISTR LUNRE

Otcovy činy mi byly z větší části nepochopitelné, řídily se jeho vlastními tajemstvími a spleťtými výpočty. Přebýval v jiném světě, ve světě intrik, handlování, smluv a tajných nákupů půdy po celém ostrově. V mnoha ohledech byl on sám světem, celistvým a úplným jako glóbus. V jeho vlastních očích byla jeho rozhodnutí nepochybně dokonale logická, dokonce i to, jež ho přimělo — jeho, patriotického ostrovana —, aby mi z Bainu přivedl učitele: Mistra Lunreho, Olondrijce.

Ten den začal, jako obvykle začínal, když jsme očekávali otcův návrat z cest: domem ověšeným květinami a plně zásobeným kokosovou pálenkou. Stáli jsme u brány, umytí a navonění a seřazení v těch nejlepších šatech, má matka v sukni si nervózně mnula ruce, otcova manželka měla zarudlé oči. Džom, který už byl vyšší a široký v ramenou, si tiše něco broukal pro sebe, kdežto já nervózně šoupal patou sandálu po kamenném dláždění. Pátrali jsme v sytém modrém údolí po prvních známkách výpravy, ale ještě než jsme ji spatřili, uslyšeli jsme křik dětí: „Žlutý muž!“

Žlutý muž! Hleděli jsme zmateně jeden na druhého. Matka se kousla do spodního rtu; Džom poplašeně zaúpěl. Nejprve jsem

si pomyslel, že děti míní otce, jehož zlatavá pleť barvy srsti noční opice byla na ostrovech raritou; jenomže tjomské děti otce dozajista dobře znaly a nikdy by nevívaly člena rady tak nevychovanými výkřiky. Pak jsem si vzpomněl na jediného „žlutého muže“, kterého jsem kdy viděl, na olondrijského čaroděje a doktora, který Tjom navštěvoval v mém dětství a na očích nosil dva kousky skla, připevněné k uším dráty. Toulal se po kopcích Tinimavetu a odřezával kousky stromů. Dnes už vím, že tento doktor napsal uznávané pojednání *O léčivých vlastnostech šťávy mladého kokosu* a že zemřel ve svém rodném městě Deinivelu jako vážený muž; avšak tehdy jsem si byl jistý, že se k nám vrátil i se svým vakem plným odřezků ze stromů.

„Támhle jsou,“ pravil znepokojeně Pavit, hlavní domácí sluha. A byli tam: šňůra jezdců prolétajících se mezi stromy. Objevil se splétaný otcův slunečník a jeho nehybná, velkolepá postava, a vedle něj další muž, vysoký a štíhlý, sedící obkročmo na ostrovní mule. Vzrušené výkřiky dětí předcházely výpravu do vesnice, takže ta postupovala vpřed jako slavnostní průvod a lákala lidi z domů. Když se průvod přiblížil, viděl jsem, že otcova tvář září pýchou a v držení jeho těla je patrná jakási nová povýšenost, asi jako kdyby se z něj stal starý ostrovní král. Muž, který jel vedle něj, vypadal se svými dlouhými nohama celý nesvůj, klopil zrak a upřeně hleděl mezi uši pomalu se vlekoucí muly. Nebyl žlutý, nýbrž velice světle hnědý, měl barvu syrových kešu ořechů. Dále měl stříbrné vlasy, ostříhané velmi nakrátko, takže připomínaly čapku. Nebyl to ten doktor, co sbíral listy, ale kdosi úplně neznámý, muž se stříbrným obočím v hladké tváři a s dlouhými rukama s pěkně tvarovanými klouby. Když sesedl před domem, slyšel jsem, jak matka šeptá: „Ochraňuj nás, bože s černobílým ocasem, před vším, co není z tohoto světa.“

Otec sesedl z muly, zazubil se a pyšným krokem se vydal k nám. Zdálo se mi, že jsem zachytil pach vznášející se kolem něj, pach ryb, mořské nemoci a potu. Poklekli jsme a hleděli na holou zem, mumlali jsme obřadní pozdrav, dokud se nás otec masitou rukou

nedotkl na temeni. Potom jsme vstali a nedokázali odtrhnout zrak od cizince, jenž se nám rozpačitě, s drobným úsměvem, zadíval do očí; byl vyšší než kterýkoli muž kolem.

„Koukněte na žlutého muže!“ volaly děti. „Je jako ještěrka agama!“ A opravdu, s těmi úzkými nohavicemi a vysokým nabíraným límcem ono stvoření připomínal. Otec se k němu otočil a až přehnaně nenuceně prohodil pár cizích slov, která jako by se mu převalovala v ústech sem a tam; později jsem zjistil, že severský jazyk hrubě komolil, ale v tu chvíli mě to naplnilo posvátnou bázní a trochou synovské pýchy. Cizinec odpověděl lehkou úklonou a proudem libozvučné řeči. Když to slyšela matka, políbila si konečky prstů, aby odvrátila zlo. Potom můj otec se zjevnou hrdostí ukázal na mě a cizinec na mě upřel svůj pronikavý, zvědavý a laskavý zrak. Jeho oči měly zelenou barvu nerostů. Barvu moří, v nichž se vyskytují lodní vraky, barvu nezralých melounů, barvu lišejníku, barvu skla.

„*Av maro*,“ pravil otec, ukázal na mě a potom na sebe.

Olondrijec si přiložil ruku na srdce a hluboce se mi uklonil.

„Ukloň se mu,“ pobídl mě otec. Nemotorně jsem cizince napodobil, což vyvolalo u kolemstojících dětí na ulici rozjařené výkřiky. Otec spokojeně přikývl, znovu cizince oslovil a naznačil mu, ať vejde do stínu před domem. Šli jsme za nimi dvěma na nádvoří, kde cizinec usedl do ratanového křesla, dlouhé nohy natáhl před sebe a nasadil vlídný a popletený výraz.

Do našeho domu přinesl novou atmosféru: přinesl nám *tetči*, vítr zázraků. Večer, když usedl na vlahém nádvoří, mu koš s uhlíky osvětloval tvář. Seděl tam se starci, rozmlouval s nimi svým jazykem podobným tisíci vodotrysků a dlouhýma a vláčně se pohybuujícíma rukama vrhal fantaskní stíny. Otec překládal otázky starců: Je cizinec čaroděj? Bude sbírat kůru a listí? Dokáže vyvolat *džut*? Ozývaly se výbuchy smíchu, starci se usmívali a odhalovali pahýly zubů — nutili cizince pít naši silnou domácí pálenku a kouřit náš tabák. On se jim snažil co nejlépe vyhovět, ačkoli po kokosové

pálence se šklebil a štiplavý tabák, smotaný do listu, v něm vyvolal záchvat kašle. To starce nesmírně potěšilo, ale můj otec přispěchal cizinci na pomoc a vysvětloval, že je třeba přihlédnout k úzkému hrudníku severanů. Tehdy jsme netušili, jestli náš host nakonec není invalida: rozhodně dával přednost naší horké datlové šťávě před pálenkou, kterou milovali starci; snídal výhradně ovoce a při pohledu na vepřový žaludek velmi zbledl; z odpoledního spánku se budil celý ztrhaný a pil nezdravě mnoho vody. Jeho přítomnost však navozovala vzrušenou atmosféru, jež naplňovala dům jako světlo, atmosféru, z níž dýchaly slavnosti, parfém a květy *tedietu* a která k nám lákala nekonečné zástupy zvědavých, dychtivých návštěvníků, nabízejících cizinci dary: sladké brambory pečené v cukru, slávky v oleji...

Otec se nadýmal jako dýně — překypoval vlastní důležitostí, poněvadž byl jediný, kdo věhlasnému cizinci rozuměl. „Náš host je unaven,“ oznamoval vždy s pochmurnou vážností, takže rodina i návštěvníci pokorně opouštěli nádvoří. Na rtech měl otec neustále bodrý a drzý úsměv. Na ulici mluvil velmi hlasitě. Povýšili ho do nejvyššího kruhu rady a nosil hůl s krahujícím peřím. A nejúžasnější ze všeho bylo, že zřejmě ztratil schopnost se hněvat a přestal si všímat mrzutostí, které by ho předtím přiměly dupat jako buvol. Služebnictvo se jeho náladou nakazilo: při plnění úkolů žertovalo a usmívalo se a Džomovi dovolilo krást ze zadní kuchyně burské oříšky a plástve s medem. Severanův dar rozinek okouznil dokonce i otcovu manželku — obsluhovala hosta s pečlivě nasazeným úsměvem a olondrijským šátkem ve vlasech.

Nejsilněji vzdorovala slavnostní atmosféře v domě moje matka. Večer toho dne, kdy cizinec dorazil, pálila ve svém pokoji misku sušených bylin — podle štiplavého dýmu jsem rozpoznal listy, jež odhánějí leopardí duchy. Po nich následovaly čpavé výpary proti netopýřům, lepře a padoucnici a rovněž ty, o nichž se říká, že zba-vují lidská obydlí duchů s dlouhými prsty u nohou.